

Nr 57.

Av herr **Branting m. fl.**, om anslag till omedelbar förstärkning av kustartilleriet m. m.

Genom beslut av 1936 års riksdag skulle kustartilleriet i väsentlig grad förstärkas. I samband härmed beslöts, att rörliga motoriserade batterier för kustartilleriet skulle anskaffas såväl på fastlandet som på Gotland. Genom detta beslut och genom det samtidigt beslutade förstärkandet av arméns artilleri med ett större antal tunga motoriserade batterier komma att skapas bättre möjligheter att ordna ett försvar av kusten, varhelst detta så påfordras, sålunda oberoende av de fasta kustförsvarsanläggningar, de s. k. kustfästningarna, dit kustartilleriets verksamhet hittills så gott som helt bundits. Riksdagen beslöt även uppsättande av en del andra kustbatterier, vilka dock av ekonomiska skäl gjordes fasta, ehuru fördelen av att även ha dessa rörliga klart insågs.

1936 års riksdags beslut i dessa delar innebar de facto ett godtagande av grundtanken i motion nr 397 vid samma riksdag. I beslutet drogs emellertid icke ut de riktiga organisatoriska konsekvenserna, vilka i samma motion angåvos med följande:

»att riksdagen vid den i kungl. propositionen nr 225 föreslagna omorganisationen av försvaret måtte besluta, att kustartilleriet uppdelas, så att artilleriet med dess personal överföres till armén och minvapnet med sin personal till flottan;

att medel anvisas för påbörjande av den fasta kustartillerimaterielens transformering till rörlig, och

att chefsbefattningen över kustartilleriet jämte dess stabspersonal indrages.»

Detta yrkande, som var grundat på en bestämd uppfattning om det oriktiga och för riksförsvaret olyckliga i sammankopplingen av kustartilleriet med flottan till »marinen», avslogs av riksdagen, som i stället beslöt, att marinens organisation i huvudsak skulle bli den hittillsvarande. Att man emellertid inom särskilda utskottet icke var absolut övertygad om det riktiga häri framgår med tydlighet av följande passus i utskottets yttrande:

»I fråga om kustartilleriets ställning i marinorganisationen har Kungl. Maj:t, i anslutning till försvarskommissionens uppfattning i förevarande fråga, anfört, att även om flottan och kustartilleriets inbördes ställning icke varit i allo tillfredsställande, med utrednings- och andra åtgärder härutinnan borde anstå, intill dess påtagliga erfarenheter av den nya organisationen förelåge. Utskottet kan för sin del ansluta sig till den uppfattningen,

att ifrågavarande spörsmål, vilket i själva verket omfattar frågan om kustartilleriets inpassande i hela försvarsorganisationen, jämväl framdeles bör vara föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Att möjligheter till andra lösningar av frågan än som nu föreslagits föreligga, synes nämligen utskottet stå klart.»

Utskottet tvekade emellertid att draga konsekvenserna av sin uppfattning genom att förorda en utredning av denna viktiga fråga, utan nöjde sig med att tillfoga:

»På sätt i Kungl. Maj:ts proposition anförts, lära emellertid erfarenheterna höra avvaktas, innan frågan om en närmare utredning upptages.»

På grund av de skäl, som framförts i förut nämnd motion nr 397, är det uppenbart, att den nuvarande organisationen av såväl kustartilleriet som rikets kustförsvar i sin helhet är olämplig. Det kan icke vara riktigt att i en så utomordentligt farofylld tid som den nuvarande slå sig till ro med en dylik organisation och avvakta ytterligare dåliga erfarenheter, innan en ny mera rationell och effektiv organisation av denna viktiga försvarsgren skapas. De erfarenheter man redan har av kustartilleriets nuvarande organisation alltifrån 1902 äro mer än tillfyllest för att klarlägga denna organisationsforms olyckliga inflytande i flera avseenden, såsom på användningen av för kustförsvaret anslagna medel, den taktiska organisationen, utbildningens bedrivande, personalens beväpning och utrustning m. m., tillsammans bidragande till ineffektivitet hos en betydelsefull försvarsgren, vilket i händelse av krig innebär en allvarlig fara för rikets säkerhet.

En omedelbar undersökning av kustartilleriets krigsduglighet torde visa att det icke håller måttet. Det måste betraktas som synnerligen olyckligt att vid kustartilleriets förstärkning vissa kustförsvarsbatterier av ekonomiska skäl gjorts fasta. Den fasta uppställningen utesluter varje strategisk och taktisk anpassningsförmåga, är på grund av de fortifikatoriska anläggningarna svårare att maskera än rörligt artilleri, svårare att gasskydda och kräver ett starkare skydd mot anfall från luften. Det fasta kustförsvarsartilleriet utgör en av fiende känd faktor och kan självfallet icke koncentreras till hotad del av kusten. Inom skärgårdsområden, som tillfrysas, saknar det fasta kustförsvarsartilleriet vintertid så gott som varje stridsvärde. Nödvändigheten av rörlighet framgår bland annat av det faktum, att om man skulle önska bortflytta ett fast tungt batteri detta tar år eller i varje fall många månader i anspråk. Om batteriet från början gjorts rörligt skulle samma förflyttning kunnat utföras på ett dygn.

Det oformliga och ur organisations-, utrustnings- och utbildningssynpunkt förkastliga i att ha det på land uppträdande kustförsvaret uppdelat på marinen och armén framgår av det förhållandet att kustartilleriet har ett luftvärnsartilleri och armén ett annat, att till exempel det på Gotland finnes motoriserat rörligt artilleri, dels tillhörande Fårösunds kustartillerikår, dels Gotlands artillerikår, samt att samma rörliga pjässlag finnes vid

armén som kustartilleriet. Kustartilleriet äger i sin nuvarande organisation icke tillräcklig krigsduglighet.

Det olyckliga i de nuvarande organisationsförhållandena framgår av, att arméns artilleri på grund av sin rörlighet, fältmässiga utrustning och utbildning är i kustförsvaret, åtminstone i vissa viktiga avseenden, mera användbart och stridsdugligt än kustartilleriet. Med ytterligare specialutbildning kan ännu mera vinnas.

Man har invänt emot den nu ifrågasatta omorganisationen, att även om dess sakliga berättigande kunde erkännas, likväl en lugnare tidpunkt borde avvaktas för omorganisationens genomförande. Vi kunna icke anse detta resonemang hållbart, vi kunna icke medgiva, att statsmakterna, medvetna om den nuvarande organisationens allvarliga brister, skola taga ansvaret för att denna ordning blir gällande också under krig. Vi ha f. ö. den uppfattningen att en omorganisation skall lätt och utan tidsutdräkt kunna genomföras, blott den goda viljan därtill finnes.

På grund av vad ovan anförts och med hänvisning även till den i motion I: 397 år 1936 förebragta motiveringen samt den verkliga innebörden av 1936 års försvarsordning i vad rör såväl kustartilleriets rörliga delar som det förstärkta tunga motoriserade artilleriet vid armén få vi hemställa,

dels att för anskaffande av fyra batterier rörligt medelsvårt artilleri och för fortsatt transformering av fast artilleri till rörligt omedelbart måtte anvisas ett förslagsanslag på 4 miljoner kronor,

dels att för anskaffande av lätta strandförsvarspjäser anvisas ett förslagsanslag av 1 miljon kronor, och

dels att en skyndsam utredning verkställes rörande den nuvarande organisationens verkningar i olika avseenden, kustartilleriets upphörande som särorganisation och uppdelning i sådan riktning, att artilleriet med dess personal överföres till armén och minvapnet till flottan samtidigt som med upphävande av marindistriktorganisationen en fastare kustförsvarsorganisation upprättas i anslutning till militär-områdena.

Stockholm den 22 januari 1940.

Georg Branting.

Mauritz Västberg.

Fredrik Ström.

